

Polja

8-10

alojz majetić, vera milanović
vladimir stojšin, dušan belča, gordana todorović
mirjana vukmirović

MLADEN SRBINOVIĆ

IGRA

pisma

Konačno su stvari izgleda pošle uzbrdo i mogu da ti se javim. Uza sve to sada su zimski praznici. Tu je bijela sloboda i bijeli život.

Dani su trčali sto km./sat. Vrijeme me je pretvorilo u patuljka. Brada mi narasla. Prestao pjevati. Kako da i pjevaš kad si se umravio, kad si siva sjena. Kako da pjevaš kad si cm.

Nova Godina. To je bilo dobro. Svi se hvale uništenim maliganima. To bih i ja tebi mogao. Ljudi su ljudi. I ja i ti smo ljudi.

Homosapijensi. Nagutali se CH₄, OH, H₂O pa im je lijepo. I djevojke grle. I snijeg dobio temperaturu. Pa je vruće.

Samo što je na kraju svaki gram težak qvintal pa se može leći. Potonuti u pametno more.

To je prvi put da pokušavam progovoriti kroz sitna usta naltiverpa. Ja improviziram sada kad ti pišem. Tražim novu molekulu u sebi. Njen miris i njenu boju. Ja sam kao bolesnik koji je ustao iz kreveta jedva da me hodati. I sve to nije veliko. Sve je to maleno.

Posljednji dani su lijepi. Jurim po pahuljama. Dopahuljaljo ih iz svih zvijezda, a ja čvrstih kostiju, predajem se njima. Kadkad padnem. I to je lijepo. Samo što ne mogu napisati pjesme. To nije dobro. Ali nije strašno. Jalovost je priprema za radjanje.

Ja govorim tebi a čujem sam sebe. Ono što pišeš o meni dobro je. Jer si poznao jezik kojim govorim. Jer si bio objektivn. Šaljem ti onu stvar koju sam ti obećao. Ne znam više ni sam koliko je istine u njoj. Ja je neću komentirati. Ona je organizam za sebe kao i sve moje pjesme. Ona je jedan zaustavljeni trenutak i zato je dokument.

Toliko za ovaj puta. Svo srdačnih pozdrava
Alojz
Delnice, 1. 56.

Svijet obolio od obijesti ili shizofrenije i dobro je imati poznatih poznanika i prijatelja. Zato te obavežujem da mi pričaš o sebi.

Ovog puta ti šaljem nekoliko pjesama a sledeći put nešto interesantno: u jednom transu pisao sam kritiku o svojim pjesmama.

To je ustvari jedno bunilo i i vrućica pred poznatim koja se ipak kadkad zabode od srca stvari.

Uostalom vidjet ćeš. Delnice, XII 1956 god.

Logaritamske tablice mogu da stavim na lamaču koju ćemo noćas prirediti.

U poslednjem broju [4] „Literature“ moći ćeš pročitati moju kraću prozu.

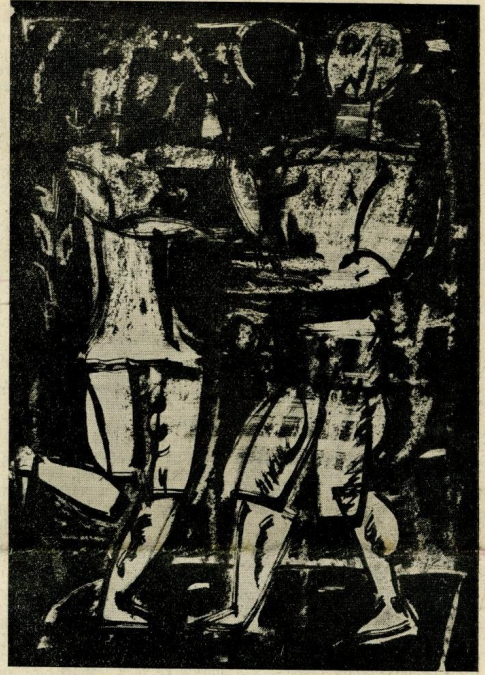
Piši mi kako ti se čini? Vidjećeš da sam u prozi jednostavan kao i u stihu i da sam na granici jednostavnosti kao i Bije. Dali ću otići u apstrakciju? Delnice, 26-X-1957 god.

Živim kadkad neživot. Ne živim kadkad život. Neživot kadkad neživim. Živim kadkad život. Delnice, 1-VI-1957 god.

Naročito sam izbegavala papir kao sredstvo od koga i inače dovoljno zazirem. Baš zato što oslobadja, pisanje navodi na vrlo primamljiv, skoro neodoljiv teren prema kome sam nepoverljiva. Bojim se jer je tvrdoglav kao porok. Kako izbeći laž pri pisanju, nesvesnu, iskrenu laž? Ne bojim se neistinite misli (tu se uvek dovoljno sumnja), bojim se lažnog osećanja, kad ja nisam ja, kad se sa prevelikom slašću

može da bude prekasno. U tom slučaju bolje da i ne bude. Pa ni život u obmanama nije baš tako loš. Istina, nije pošteno...

Jednom sam, nesvesno inspirisana istinom, napisala: ljudi se plaše slobode, verujte mi. Oni nesvesno i uspešno izopućuju pojam slobode. Bili slobodan, zar ne znači moći biti sam? A čovek se najviše plaši samoće, tog luđačkog ponora. I malo ih je takvih „oslobodjenih svih veza“, koji imaju smelosti i moći da budu sami. Ljudska priroda nas primorava da budemo konformisti, pa zbog nekih prijatnih ograničenja kojih ima u životu primamo i ona koja znače sputavanje-taloženje mulja na već otkriveno dno. Dovodi me to ponekad u zabunu... a zašto ne bismo više verovali sebi? Zašto nemam hrabrosti da primimo od života ono najveće što nam pripada, pa to je naše pravo. Ali ne, i to pogrešno shvatamo, pravimo zasede, organizujemo čitave hajke na lep i lepotu. Eksploatišemo nemilosrdno svaki objekt, u većitom smo iščekiva-

ML. Srbiniović

Drage Flore.

Delnice, 19. 5. 57.

Vrijeme nam uosi događaje mi se donose u snovima. Pa se i slobodimo. Dugo ti se u snovima jario. Bilo je: doba mnogo miša do obale do suivenosti.

U mediteranemu. Kemijaski sastor moje kun malo se promijenio. Admirencit dopustivale. Jesu etno svidelo mielo. Dosta kaos pes čerpa mi, de je stogice potnelno de ga snodi. Q nije polnetno stogice. Dosta je uspace dane.

Ne pjena mi mnogo pero Zato su snobici: Odijet su pisuu, po šamparom supegu u crveni sanduk. I maštr se
Mnogo poudova ord

Olojz

upuštanje sebe. Ipak, to su najplodniji trenuci. Ali sumnjaču u njih sve dok ne budu osigurani jednim neizbežnim, istinskiim osećanjem i prestanu da budu samo rezultat povodljivosti ka interesantnom sklopu mogućnosti. Jer pravo osećanje nastaje tamo gde prestaju emocije. To je moje najdraže životno iskustvo. Neki ljudi neće da veruju u to. Treba im pružiti priliku da sami osete. Nekad to

upuštanje sebe. Ipak, to su najplodniji trenuci. Ali sumnjaču u njih sve dok ne budu osigurani jednim neizbežnim, istinskiim osećanjem i prestanu da budu samo rezultat povodljivosti ka interesantnom sklopu mogućnosti. Jer pravo osećanje nastaje tamo gde prestaju emocije. To je moje najdraže životno iskustvo. Neki ljudi neće da veruju u to. Treba im pružiti priliku da sami osete. Nekad to

Na kraju, treba nam malo više ponosa, ne sujete, već osećanja ljudskog dostojanstva...
Banoštar, avgusta 1957

Vera MILANOVIĆ

jahaćemo na pozlaćenom drvenom jarcu. Ispod naših nogu svet će da liči na ostatke postelja. Reči da budu nage do ludila. Prvi broj ispućem ti i ja, drugi pak ja i ti. Posle ćemo otići na neko urođeničko ostrvo. Divljaci će od drveta, da, od drveta da prave glave nalik našima i da ih smatraju prokletstvom. Ja ću u svoj album da zadevam jednu po jednu pećinu.

Kao prilog šaljem ti sto pesama i jedan list koji vredi najmanje isto toliko.

VII-1957 god.

Moram naime da ti objasnim koliko ja čeprkam po prašnjarama tražeći poetske reči. Njih je strahovito malo. Pokušaj da brojiš koliko recimo Mija neobičajenih poetskih reči upotrebljava. Čini mi se da nećeš morati ni obe šake da otvoriš. To je za mene pomalo merito. Sve njegove reči upotrebe je već Dilen Tomas ili Spender ili Eliot.

Vladimir STOJŠIN

Šaljem Vam šest pesama iz nove zbirke koja će nositi naslov „PALMIENIK SA SVOJOM PESMOM“. Neke od njih (ovde „Reke“) pesnikova ličnost obuhvata prećutno, one su umeren izraz njegove koncepcije, ali sve i dalje stilski merljive sa ranijama, zračena, uhvaćena na sukobu neopovrgnutosti i irealnih tema do čega sam došla prirodno ili regeneracijom poezije trepereći u ekcentriku poezije...
Beograd, 15-11-1957

Gordana TODOROVIĆ

Znaš pišem mašinom da bih bio čitkiji i razumljiviji, pitam se da li i razumljiviji, a najzad (NASTAVAK NA 6. STRANI)

danojlić i sunce

Umreću, tako, na nogama.
[Solitlokvijum]

U prisvajanju jednog poetskog doziva ima trenutaka u kojima odlučujemo o njegovom akcionom dejstvu. Dakako, ne radi se samo o određivanju ili pak traženju zastavnog, početnog zvuka. To već i zbog toga što odlučujemo mi a ne ruka koja ga je iznela i za koju je, najčešće, srećno odsustvo komentarskih beleženja u bilo kom vidu [uzgred: ta beleženja su uvek ograničavana slobode bez čijeg prisustva reč poezije, reč vazduha i sna gubi svoju najveću sopstvenost]. Ne radi se ovde čak ni o želji za boljim poimanjem i većim unošenjem u znakove kojima bi da se poverimo [ne oni nama]. Mi, jer tako moramo, samo tražimo ruku koja bi mogla da nas pokaže i imenuje da nas postavi u budno tražanje za našim idućim odlaskom na svetlost. Ruku koja je „put do ljubavi koja nas izjednačava“ i „što prodire kroz pustinju i vreme“. Ja ne znam trenutak sa više tvoračkog duha: ruka budnost postaje putokaz zateva.

Davičo, taj javni i privatni metronom Danojličevih inadžiskih [i ne samo inadžiskih] buntova nad skršenim, neljudskim danima i egzistencijama pobuni odmah da kažemo i more, i bilje, i crvene vrapce, i opekline, i zardjale usne, i šljivike, i svakog sebe u bojovničkim izlivima spontanosti i snage. Danojlić, međutim, sa požarom za koji ne zna otkad je u njemu iznosi i ubrzava onog sebe, onaj mlaz krvi, onu putanju od neklonulosti koja pouzdano doseže i nadvisuje najviše. Jedno je jedino sunce iznad svih tokova i svih umiranja, jedno je nedosegnuto, a Danojličevi psalmi pred nama osunčani tolikim buktinjama koje izgaraju da nikad ne sagore. Pred nama štedro rasuta sunca [rasuta da bi svuda potsetila, svuda promolila vrelinu svojih ritmova], žiže što se zlate, licidarske i ljubavne, pozivne i iznenadne, trajne kao „balada mojih godina od majke od bajke do sutrašnjeg nesna“, bogate i svemogućne, bezglasne i smirujuće, retko mersovski fatalne i nikad hirovite, uvek spremne da čuju ne isposvite već glas koji hoće večno da se obnavlja:

Pozdravljam svako sunce ako me ma gde takne ako me ma gde ditne

Vrelija od Lukičevog sunca spajanja u Karijatidi [„Glad je za tobom o sunce, među uznemirenim pejzažima krvi“], glasnjina od Radovičevog lovranskog, rekao bih verničkog progovora o moru, a naseljenija prohtevima jave od Kaštelanovog mediteranskog sna u kamenu, Danojličeva uverenost u snagu krvi i čovekovih ruku dozvoljava ubedjenje da je i ona sva i ona sama krv od koje niko nije kadar da pobeogne:

Iz krvi mi se reč čupa iz tamne iz sramne iz nepomične

Iako nemam drage još imam dosta snage da Srbiji kažem šta znam

Vas dične vas vične vas ko novogradnje slične

Slavim a živeću kad opet ostanem sam.

Mlad jedan inadžija koji će ka veliko jutro [a ni od ica ni od kolenovića], mlad onako kao što su ljubavne izjave mlade, daje svejedno da li željno lektiju hrabrosti i crvene krvi, pokazuje, a zvučan do kostiju i nemiran do u

beskraj, reku spasa uzvišenim i potavnelim bolesnicima koji su zaboravili da je moć i sloboda u plovitbi. Čak i sebi u trenutku kad „dosta je bilo igranja“. Kazali smo: čeka veliko jutro, a ništa nepravdnije od toga, ništa nepoštenije prema ovom aktivnom bdenju ka suncu [ne o suncu] u kome nam nije teško da vidimo izvijenu i smelu liniju ladje kojom plovimo, dana i godina kojima graditeljski traje stvarnost čiji smo:

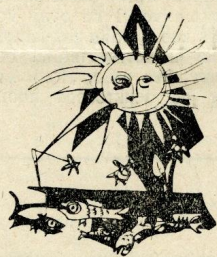
Ruši se kamenje s neba, ruše se mostovne gradje

I čovek pušta korake ko blagotvorna mati

On ide prema suncu jednom će ga silovati

Jer su svi mostovi njegovi i sve su njegove ladje.

Ne nastoji on da zaboravila kao što se sutra neće zaustavljeno i slepo radovati učinjenom podvigu o kome danas mašta jer: naići će, izmišliti će ih poduhvatiti opasniji i smelija putovanja. Jedva da će po-

nekad da se prokrade žedj za ostajanjem; „Nemoj me voditi iz ovog jutra više“. Jedva da će ponegde da iz jave iznikne boravak u zavičaju ali i tada više kao prapocetak ovog Danas, nego kao zasenjeno trajanje njega nedužnog. Jedva da negde ne prozbori zahtev koji kao prvu neplakatsku inicijativu pesničke generacije koja se upravo objavljuje [„Dignimo sami na nebo davno skinite zvezde“] i odanost bičima što bez od-mora vojuiu valja upamtiti:

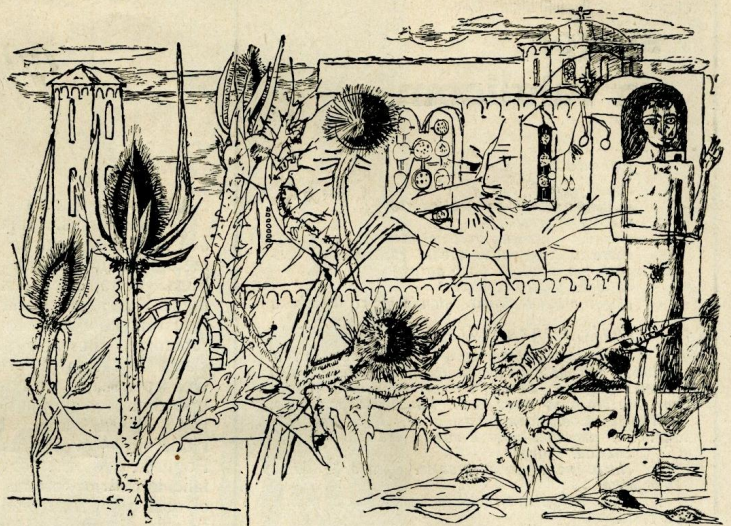
Treba zatabati usta besnima i tesnima

Pokidati vratne žile katancima u tami

Treba se otvoreno smejeti sitima i bolesnima

Jer sve to što postoji, sazida-lii smo sami.

Najpre dakle revolt što divno sliven sa samosvešću o pozivju koji bismo i sami odabrali, sluša zahtev svog nezapretanog Zara; najpre zbog gladne gladi uznemirene stvarnosti i budjenja; najpre reč izmišljena da bi se dan uspostavio. Potom darovnica kojom poklanjamo [i zaboravljamo] sebe u pohodu koji ne zna za nepokretna trajanja Spacalovih čamacu što prebivaju na zaklonjenom i osunčanom žalu. A uvek radoznala stremljenja ka večnoj budnosti sunca i njegovom neumornom slavlju koje je i sam život; izjaviti se, počti i stičti u naletima željnim silovanja i oltimanja; nastaviti borbu za obale, reči, koren, za novi „pupoljak rodnog trna“ i za zavičajnu „baklju trave“. Jer znano je ne od juče da poezija ukida ravnodušnost u prirodi već i samom objavom svojom.

MLADEN SRBINOVIĆ

STUDIJA SA ČIČKOM

Reči za sunce

Okako da je nadjem kad sunce bije

Prostorom vetrovnim gde krv mi spava sledjena

O kako da je nadjem kad se krije

U mojoj krvi ili u krvi vremena

Klonah na prag gde spavale su ptice

I ne znadoh ni na jednu stranu poći

I lice moje postat tuđe lice

One mračne noći

O kako da je nadjem po prostorima golim

Kad zubato sunce nad svodom škrguće

O kako da je na vratim kad volim

Davni dan crno nebo klonuće

Ostrvo

Zle

Zvezde okrenute nam licem ponorne zvezde te

U zaledjenom gorenju gde jedan i nečujan

U naporu da se setimo reči, da se setimo nje

U zatvorenom krugu svetlosti, ja miran

propovedam sjaj

Sve

Što ti donesu noći i proleća kad se mre

Nekom zaspalom kamenu za uspomenu daj

Ona je otišla sudbinom jutra. Al gle

Ja sam miran i propovedam sjaj

Tle

Nam je različito pod nogama. Pre

Tvoga dolaska kroz grmljavina raznete kose

Ljubav je bila gde su neiscrpn pakao i raj

Gde

Bruje razvaline svetlosti tišina pali kose

Al nek u brdima ječe travke, nek sunce čini što sme

Ja sam miran i propovedam sjaj

Nedoumica

Jeto, ovako, iseljen iz sna

U svet, gde vetar napada goli zid

U vrtlozima grč vrha i dna

Zlo jutro na rubovima kad zri

Praznina nasrće tu gde prazno tle

Izvaljen, smrznut, čeka beli brod

Makoliko zveravo, nećeš je

Naći. Gde se skrilo to?

Ni izaći ni ostati. Bar

Naslutiti sunce, dok

Ne ostanesh sam. Zar

Sme nešto tišina polegla u skok?

Milovan DANOJLIĆ

[NASTAVAK SA I. STRANE]

šta se krije iza razumljivosti, verujem opasnost. Uostalom iza svega leže opasnosti koje možda ničemu ne služe. Uostalom čemu šta služi više je stvar prakse i grubosti. A ko nije grub? Ja sam uvek pokušavao da tvrdim da pitanja služe više kao odgovori, čini mi se i sada, ali više kao odgovori na nepostavljena pitanja... Ovdje je Vršac, jedan pojam, pokušavam da zapostavim sve sem plivanja i onog najobičnijeg i najbanalnijeg hranjenja i i donekle uspevam, a odnekle lutajući tražim nešto. Izgleda da je neko već pronašao to i sakrio ga.

Šta?
...Pišem drame, to je više učenje zanatu ali pomaže mi dosta. I uopšte svi tekstovi koje pišem ničemu ne služe sem učinjenu, jednog dana će valjda postići nešto ako se to da.

...Ne znam kako si provela ovo jedno leto, leta su uvek bila jednaka, za mene su ona značila uvek mnogo vode, znači nisu bila leta nego vode, ipak može čovek da se zabavi lepo ako ume, izgleda da ju ne umem naročito dobro da se zabavim bez mnogo novaca, da, ali ja to nisam nikada imao. Znači...

Završicu pismo, možda ću dodati i neku pesmu da vidiš kako to postaje zanimljivo i tragično... to su svi okarakterisali kao čudno i loše, ne, dobro, ja kažem, šta to vredi.

Mnogo pozdrava
Vršac 1957 Dušan BELČA

...
Jako smo ovako sa-

mi kao poslednja jabuka na vrhu jeseni mi se zaklanjamo natuštenom nepristupačnošću koja ne mora mnogo da se bori sa malogradjanskim redom jer je samo povučena u sebe i prividno slepa za opšti tok... Samo prividno slepa, jer ona intenzivno oseća nadiranje mase u istom utpaknom pravcu: neharmoničnom, neherojskom, banalnom. A to boli... boli više nego saznanje o vlastitoj usamljenosti na ivici, na samoj ivici sume. Zato je potreban jedan pusti talas vetra, koji kida lišće. Lišće je mrtvo i lišće se pomešau zanosu opadanja.. Tada se sva, stabla povijaju u istom pravcu i lepo je kao zajedničko umiranje, kao zagrljeno crveno i plavo u dugi, najzad, kao Piram i Tizba... Jer umetnik i masa su uvek mladi ljubavnici. Pesnik je veran ljubavnik a masa je neverna, perfidna ljubavnica. Ženi je potreban detinji strah od nečeg utvarnog u mraku, od nekog nejasnog hienja, i da se tek tada potpuno preda ljubavniku To su bogovi radjanja u pesniku.

...Poveri mi se kao svom dnevniku, kao dnevniku koji zna da rezonuje i da pobedi zajedno s tobom kad baciš krv... Primi mnogo sračnih, drugarskih pozdrava od Mirjane Martinc, 28-VIII-1955 god.

Mirjana VUKMIROVIĆ